

6.6.2018

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi

Viite Sisäministeriön lausuntopyyntö SM1811039, 00.00.01.00.00, SMDno-2015-664

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LAUSUNTO; SIVIILIHENKILÖSTÖN OSALLISTUMISTA KRIISINHALLINTAAN KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN TARKISTAMINEN

Sisäministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa työryhmän mietinnöstä, joka sisältää hallituksen esityksen muotoon laaditun esityksen siviilihenkilöstön osallistumista kriisinhallintaan koskevan lainsäädännön tarkastamisesta.

Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi säännöksiä, jotka koskevat palvelussuhteen ehtoja kriisinhallintaan osallistuvan siviilihenkilöstön osalta.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi siviilikriisinhallinnan määritelmää ja erotettavaksi se kansainvälisen pelastustoiminnan käsitteestä. Kansainvälisen pelastustoiminnan ja siviilikriisinhallinnan operaatioiden luonteet poikkeavat toisistaan merkittävästi. Kansainvälisen pelastustoiminnan tehtävän käynnistyessä lähes välittömästi ja kestäessä tyypillisesti parista viikosta muutamaan kuukauteen, siviilikriisinhallintaoperaation aloittaminen kestää yleensä useita kuukausia tarpeen ilmaantumisesta ja tehtävä kestää yleensä useita vuosia. Kansainvälisellä pelastustoiminnalla pyritään turvaamaan ihmishenkiä välittömästi katastrofin tai onnettomuuden jälkeen. Siviilikriisinhallinnalla sen sijaan pyritään muun muassa rakentamaan kriiseistä toipuviin maihin toimiva poliisi- ja oikeusjärjestelmä sekä ihmisoikeuksia kunnioittava hallinto.

Siviilikriisinhallintalain tarkoituksäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ne kuvaisivat nykyistä selkeämmin siviilikriisinhallinnan strategiassa mainittuja Suomen siviilikriisinhallinnan tavoitteita. Lain tarkoituksena olisi edelleen tukea Suomen osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan konfliktien ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi. Ehdotuksen mukaan tarkoituksiin lisättäisiin oikeusvaltion ja muiden keskeisten yhteiskunnan toimintojen luominen ja palauttaminen, rauhan ja vakauden ylläpitäminen sekä muiden näihin verrattavien toimien tukeminen. Lain tarkoituksena olisi jatkossa vain poikkeustapauksissa ja erikseen päätettäessä tukea Suomen osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan suuronnettomuuksien tai luonnonkatastrofien aiheuttamien tuhojen lieventämiseksi, mikä on ensisijaisesti kansainvälisen pelastustoiminnan tavoite. Uutena tavoitteena lakiin kirjattaisiin muiden laaja-alaisen häiriöiden ja tuhojen lieventäminen. Tällainen toiminta olisi poikkeuksellista siviilikriisinhallinnan ydintehtäviin nähden, ja tarkoituksena olisi käyttää siviilikriisinhallintaoperaatioita tai yksittäisiä asiantuntijoita apuna osana kansainvälistä vastetta luonnonkatastrofi- ja pandemiatilanteisiin, kun tällaiset tapahtumat voisivat johtaa laajaan yhteiskunnalliseen epävakauteen.

Lakia ei enää sovellettaisi kokonaisuudessaan kansainväliseen pelastustoimintaan vaan, siviilikriisinhallintalakia sovellettaisiin pelastuslain 38 §:n nojalla kansainväliseen pelastustoimintaan lähetettävän henkilöstön palvelussuhteeseen ja henkilöstön asemaan avustustoiminnassa lukuun ottamatta mitä lain 6a-6d §:ssä säädetään.

Kriisinhallintakeskus siirrettäisiin hallinnollisesti sisäministeriön yhteyteen erillisyyksiköksi 1.1.2019 alkaen. Kriisinhallintaan ulkomailta osallistuva henkilö on määräaikaissa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon. Henkilön työnantaja on Kriisinhallintakeskus. Työnantaja on kuitenkin ulkoministeriö, jos se on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti tarkoituksenmukaista tai sisäministeriö, jos tehtävä on kotimaan valmiuksien kannalta merkittävä.

Pelastusopiston tehtävänä on hoitaa sisäministeriön ohjauksessa pelastuslain (379/2011) 38 §:ssä tarkoitetun kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvan avun antamisen rekrytointia, materiaalisia ja logistisia valmiuksia sekä huolehtia kansainväliseen pelastustoimintaan liittyvästä valtakunnallisesta koulutuksesta ja harjoituksista. Pelastusopisto huolehtii sisäministeriön määräämän mukaisesti kansainväliseen pelastustoimintaan kuuluvan avun antamisen käytännön järjestelyistä ja toimii siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden työnantajana. Kansainvälisen pelastustoiminnan osalta työnantaja on Pelastusopisto.

Tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan siviilikriisinhallintalain mukaisessa harjoituksessa olevia henkilöitä. Muutosehdotuksesta on keskusteltu STM:n Sosiaali- ja vakuutusosaston kanssa valmisteluvaiheessa ja ehdotettua muutosta voidaan pitää perusteltuna.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyvänä, että siviilikriisinhallintatehtäviin ja kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden palvelussuhteen ehtoja koskevaa lainsäädäntöä selkiytetään ja ehtoja parannetaan, jotta turvataan riittävä asiantuntijuus tehtävissä. Ministeriö pitää kannatettavana myös sitä, että säännökset virkavapaudesta kyseessä olevan tehtävänä vuoksi on laajennettu koskemaan valtion palveluksen lisäksi kaikkia työ- ja virkasuhteessa olevia henkilöitä. Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa esitettyjä muutoksia eikä ministeriöllä ole huomautettavaa esitykseen.

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

Hallitusneuvos

Anne Koskela

